

Byggnadsminnesförklaring av Klabböle kraftverk på fastigheten Klabböle
15:1, 3:9, Umeå socken och kommun, Västerbottens län
(4 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § lagen om kulturminnen (1988:950) Klabböle kraftverk på fastigheten Klabböle 15:1, 3:9, Umeå socken och kommun, för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 1 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

Skyddade delar

- . Kraftverksbyggnaden och andra anläggningar inom byggnadsminnesområdet får inte rivas eller flyttas.
- . Desamma får inte heller till det yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
- . I kraftverksbyggnadens inre får inte sådana åtgärder vidtas som medför ingrepp i befintlig rumsindelning eller stomme. Inte heller får åtgärder vidtas som innebär ingrepp i äldre fast inredning, maskiner och annan utrustning som haft samband med verksamheten.

Underhåll

- . Underhållsåtgärder skall utföras på sådant sätt att den ålderdomliga karaktären bibehålles. Skadade delar får ersättas med nya av motsvarande utförande. Samråd i vård- och underhållsfrågor skall ske med Länsstyrelsen.

Övrigt

- . Området skall hållas i sådant skick att anläggningens utseende och karaktär inte förvanskas. Området får inte ytterligare bebyggas.

Övriga bestämmelser

Med stöd av 3 kap 14 § kulturminneslagen kan Länsstyrelsen ge tillstånd till ändring av byggnadsminnet om det finns särskilda skäl.

Länsstyrelsen erinrar också om de generella bestämmelserna i 3 kap 10, 12 och 13 §§ i plan- och bygglagen om varsamhet och hänsyn till bl a kulturhistoriska och konstnärliga värden vid ombyggnad, ändring och underhåll. Vidare stadgas i 3 kap 17 § plan- och bygglagen att tomt ska hållas i vårdat skick.

Redogörelse för ärendet

Den 3 januari 1986 väckte Västerbottens museum fråga om byggnadsminnesförklaring av Klabböle kraftverk, enligt då gällande bestämmelser i lagen den 9 december 1960 om byggnadsminnen (SFS 1976:440). Förslaget stöddes dels på Västerbottens museums bevarandeförslag för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Klabböle (1984), dels på en inventering av Klabböle kraftverk som utfördes av museet på uppdrag av Umeå kommuns energiverk (1985).

Den 18 november 1986 meddelade Riksantikvarieämbetet efter en förfrågan från länsantikvarien att Klabböle kraftverk har stor kulturhistorisk betydelse som industrihistoriskt och teknikhistoriskt dokument och att en byggnadsminnesförklaring var väl motiverad.

Ägaren till fastigheten, Stiftelsen Umeå Energicentrum, beslutade den 25 oktober 1991 att en byggnadsminnesförklaring var önskvärd.

Byggnadsnämnden i Umeå kommun tillstyrkte den 28 juni 1993 förslaget till skyddsföreskrifter som utarbetats av Länsstyrelsen. Ett skriftligt godkännande av skyddsföreskrifterna för Klabböle kraftverk undertecknades den 2 november 1993 av Kjell Sparrevik, vd Umeå Energicentrum.

Motivering

Klabböle kraftverk uppfördes 1899 som Umeälvens första och Sveriges nordligast belägna vattenkraftverk. Samma årtionde hade uppfinnare löst problemet med ledningsförluster på längre avstånd, vilket möjliggjorde att kraftverket anlades 7 km från Umeå stad. Till en början installerades två generatorer på vardera 250 hkr. Strömmen som producerades användes främst för belysningsändamål. När kraftverket var fullt utbyggt, 1932, låg kapaciteten på 8850 hkr. Efter att varit centrum för elverksamheten i Umeå nära 60 år lades Klabböle kraftverk ner 1958, då Stornorrfors övertog vattenkraftsproduktionen.

Till Klabböleanläggningen räknas, förutom det gamla välutrustade kraftverket från 1899, även betongfundamentet till de nya verket från 1910 samt ledarens ca 170 m långa murverk. I närheten finns även andra byggnader som tillhörde kraftverksamheten t ex smedja, maskinistbostad och cementbod.

Kraftverket har en närmast kvadratisk huskropp. Karaktäristiskt i dess exteriör är den kraftiga stenfoten, de spetsbågiga fönstren och utledningstornet på taket. Själva maskineriet är i sådant skick att det skulle kunna startas igen. Kraftverket utmärker sig dels genom att så många maskiner och andra föremål finns bevarade, och dels att de spänner över så lång tidsrymd som 1899–1958.

Ur teknik- och elhistoriskt perspektiv vittnar anläggningen om stor framsynthet. Vattenkraften var fortfarande lite utbyggd för elproduktion kring sekelskiftet. Kraftverket representerar de tidiga kraftverk som tog den nya 3-fas växelströmmen i bruk. Vid bygget användes också nya uppfinningar som dynamit och Portlandscement. Byggnadens storlek och utformning är tidstypisk till sin karaktär.

Med tanke på att man vid tiden för bygget endast hade 3840 invånare i Umeå och att staden knappt återhämtat sig från stadsbranden, var denna jämförelsevis lilla anläggning inte bara en teknisk, utan även en ekonomisk prestation.

Klabböle kraftverk och närmast kringliggande område är därför att betrakta som synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska och industrihistoriska värde. Byggnaden uppfyller därmed kravet i 3 kap 1 § kulturminneslagen och får förklaras som byggnadsminne.

./. Hur detta beslut överklagas till kammarrätten, se bilaga.

Göran Theolin

Karin Eriksson

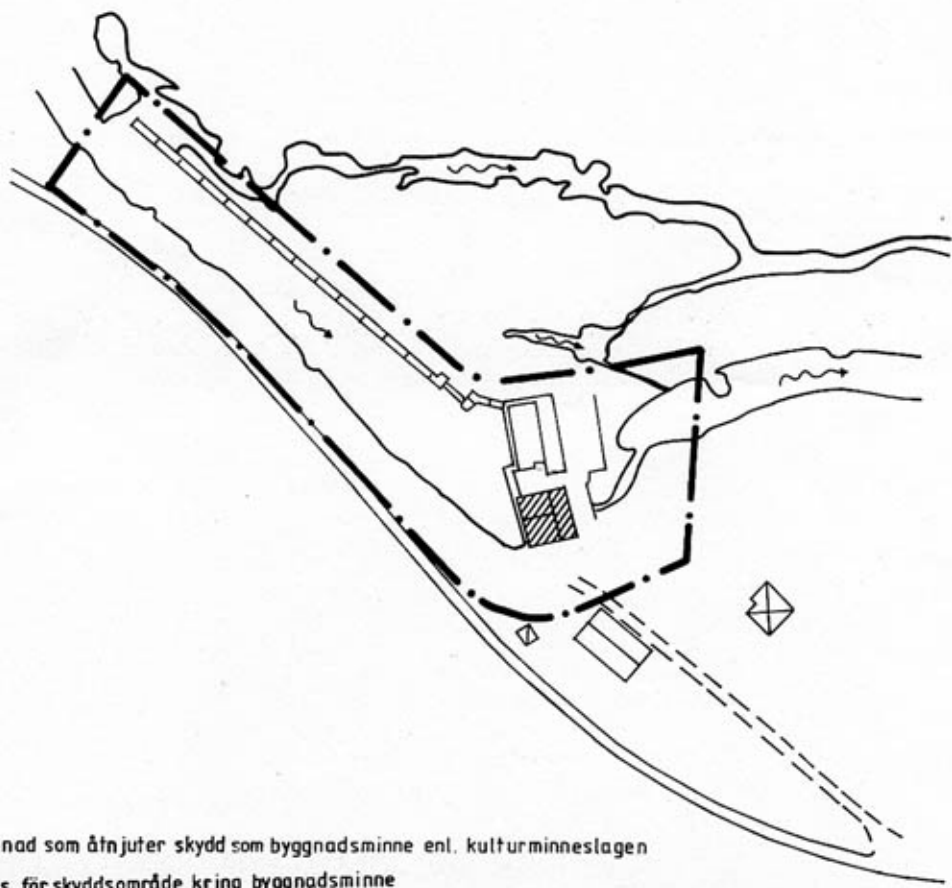
Bilagor

Byggnadsbeskrivning
Situationsplan
Fotografier
Hur man överklagar

Kopia till

Byggnadsnämnden
Riksantikvarieämbetet för ev överklagande (3 ex), delgivningskvitto
Västerbottens museum
Kulturnämnden
Plan
KMF
Inskrivningsmyndigheten, delgivningskvitto (efter laga kraft)
Västerbottens museum (efter laga kraft)
Riksantikvarieämbetet, byggnadsminnesreg (efter laga kraft)

BYGGNADSMINNESFÖRKLARING AV KLABBÖLE KRAFTVERK PÅ FASTIGHETEN
KLABBÖLE 15:1, 3:9; UMEÅ SOCKEN, UMEÅ KOMMUN, VÄSTERBOTTENS LÄN.

 byggnad som åtnjuter skydd som byggnadsminne enl. kulturminneslagen
 gräns för skyddsområde kring byggnadsminne

